Voorzitter,

Afgelopen weekend wandelde ik met mijn vriendin en pasgeboren dochter een flink stuk door de Luyksgestelse bossen. Richting het Zwartven (dat op dit moment helaas droog staat) tot Stevensbergen en vervolgens weer langs de weilanden terug.

Tijdens zo'n wandeling zie je eigenlijk in een paar kilometer waar we hier vanavond allemaal over praten. Ons landschap met de gronden waarop onze boeren iedere dag werken. Onze wegen en toeristische fietspaden die onze dorpen verbinden en het dorp zelf, waar mensen wonen, werken, sporten, naar school gaan en samen verenigingen draaiende houden.

Dat zijn allemaal dingen die we niet los van elkaar kunnen beschouwen. Want als we woningen bouwen of investeren in onze infrastructuur heeft dit invloed op onze voorzieningen, bereikbaarheid, leefbaarheid en ons verenigingsleven. Als we keuzes maken voor ons buitengebied, gaat het ook over de toekomst van onze agrariërs en ons landschap.

Tijdens de verkiezingen gingen wij de gemeente in met de woorden: Bergeijk in goede handen. Dat was voor ons meer dan een campagneslogan. Het zegt iets over de verantwoordelijkheid die wij al jarenlang mogen dragen voor deze gemeente.
Maar het zegt na de verkiezingsuitslag vooral ook iets over het vertrouwen dat inwoners ons opnieuw hebben gegeven. En dit vertrouwen schept ook verantwoordelijkheid.

Rentmeesterschap
Verantwoordelijkheid om zorgvuldig om te gaan met wat in de afgelopen jaren is opgebouwd. Maar óók om niet stil te blijven staan en waar nodig te blijven investeren in de toekomst van onze dorpen. Rentmeesterschap, zou ik het als Christendemocraat willen noemen.

Dat is dan ook de kern van de programmabegroting die we vandaag bespreken. Investeren in de toekomst vraagt dat we samen zorgvuldig bepalen wat waardevol is, wat we willen behouden en waar we keuzes moeten maken die nodig zijn om onze gemeente ook voor volgende generaties sterk te houden.

We hebben samen met onze nieuwe coalitiepartner PRO veel ambitieuze plannen gemaakt. Samen willen we blijven bouwen aan sterke dorpen en gemeenschappen. Voorzitter, in deze begroting herkennen we veel van de koers waarvoor inwoners ons opnieuw vertrouwen hebben gegeven: bouwen in al onze kernen, investeren in scholen, sport en gemeenschapshuizen, ruimte voor verenigingen en agrariërs en financieel verantwoord besturen, zodat investeringen van vandaag niet ten koste gaan van toekomstige generaties.

Veel van deze onderwerpen komen rechtstreeks voort uit de visie die CDA Bergeijk al jarenlang uitdraagt. Niet omdat overal een CDA-stempel op hoeft te staan, maar omdat waarden die wij belangrijk vinden zichtbaar worden in de keuzes die voorliggen. Juist doordat Bergeijk jarenlang financieel verstandig is bestuurd, kunnen we blijven investeren in onze dorpen en sociale basis.

Tegelijkertijd laat deze begroting ook zien dat onze ambities om keuzes vragen omdat we niet automatisch geld over houden. In 2027 en 2030 is het structurele begrotingssaldo positief, maar in 2028 en 2029 zien we tekorten door toenemende kosten en extra taken.
Daarom begrijpen wij dat het college richting de begroting 2028 alle beleidsterreinen opnieuw tegen het licht wil houden.

Voor ons geldt daarbij één uitgangspunt: niet wettelijk noodzakelijk betekent niet automatisch onbelangrijk. Ondersteunen van verenigingen, een gemeenschapshuis in elk dorp of ondersteuning dichtbij huis is volgens ons maatschappelijk vaak onmisbaar. We willen daarom inhoudelijke keuzes maken: wat draagt bij aan sterke dorpen, wat voorkomt grotere problemen later en waar geven we inwoners, verenigingen en ondernemers ruimte om zelf verantwoordelijkheid te nemen?

Onze ambities vragen niet alleen geld, maar ook mensen om ze te realiseren. Daarom begrijpen we dat ruimte wordt gevraagd voor extra medewerkers en tijdelijke externe inhuur. Maar ook hier hoort rentmeesterschap bij. Structureel werk organiseren we bij voorkeur met structurele kennis in onze eigen organisatie. Externe inhuur kan nuttig zijn voor pieken of specifieke expertise, maar moet tijdelijk en uitlegbaar blijven. Zeker wanneer inhuur later alsnog vaste medewerkers worden en voor overname extra wordt betaald, willen we goed afwegen wat uiteindelijk de beste keuze is.

De vraag naar een toekomstbestendige organisatie stopt niet bij het gemeentehuis. Met het vertrek van Oirschot uit de GRSK ontstaat een logisch moment om ook naar onze regionale samenwerking te kijken. Sommige werkzaamheden van GRSK en KempenPlus raken elkaar. Daarom dienen we met andere fracties een motie in voor toekomstverkenning voor beide organisaties. We beginnen daarbij niet bij een gewenste organisatiestructuur, maar kijken naar wat voor de langere termijn het beste werkt als het gaat om kwaliteit, kosten en bestuurlijke aansturing.

Dan terug naar onze eigen gemeente. Een mooi voorbeeld van hoe we afgelopen jaren met resultaat hebben geïnvesteerd is onze fietsambitie. Bergeijk mag zich komend jaar de meest fietsvriendelijke gemeente van Brabant noemen. Daar mogen we trots op zijn. Het laat zien dat jarenlang aandacht voor onze fietscultuur wordt gezien én beloond.

Maar voor ons is die prijs geen eindresultaat, eerder een aanmoediging: wie voorop fietst, moet blijven trappen. Daarom willen wij verder met de ontbrekende verbindingen. Voor de fietsverbinding Westerhoven-Kempervennen willen we deze bestuursperiode toch graag verdere stappen zien waar dat mogelijk is. En BORA V lijkt ons ook het moment om verder te praten over de kwaliteit en het comfort van ons bestaande fietsnetwerk.

Diezelfde gedachte zien we terug in de investeringen in onze dorpen. We gaan verder met onze scholen en werken aan huisvestingsplannen voor sport en gemeenschapshuizen. Zoals het college in de commissie zei: afzonderlijke puzzelstukken, maar wel onder één paraplu. Dat vinden wij belangrijk. Bouwen aan Bergeijk is bouwen aan dorpen, niet alleen aan gebouwen. Bij grote investeringen moeten we dus ook kijken naar woningbouw, andere voorzieningen, bereikbaarheid en leefbaarheid.

Niet om voor iedere kern weer een extra dik rapport te schrijven. Integraal werken betekent voor ons niet méér papier, maar wel goed afgewogen keuzes.
Dat geldt ook voor initiatieven vanuit onze inwoners. We zien in al onze kernen gelukkig dat inwoners zelf mee willen denken over de toekomst van hun dorp. We moeten deze energie benutten en kennis en ideeën van eigen inwoners een serieuze plek geven binnen die integrale aanpak.

Gespreide verantwoordelijkheid
Een voorbeeld daarvan is Westerhoven Next: betrokken inwoners die nadenken over de toekomst van Westerhoven, de leefbaarheid in het dorp en de maatschappelijke voorzieningen. Wat ons betreft laat dit initiatief zien hoeveel kennis, ervaring en betrokkenheid er in onze dorpen aanwezig is.

Juist wanneer we integraal kijken naar de toekomst van onze kernen, vinden wij het belangrijk gebruik te maken van die lokale kennis en betrokkenheid. Daarom vinden wij dat de zorgen, ideeën en ambities van Westerhoven Next een serieuze plek verdienen binnen de integrale benadering van leefbaarheid, voorzieningen en maatschappelijke ontwikkelingen in het dorp.

Kan de wethouder toezeggen dat hierover op korte termijn het gesprek met Westerhoven Next wordt gevoerd en dat de raad over de uitkomsten daarvan wordt geïnformeerd?

Dat raakt een andere belangrijke waarde waar onze gemeente in uitblinkt: gespreide verantwoordelijkheid. Een sterke samenleving wordt niet vanuit het gemeentehuis gebouwd. Dat doen onze inwoners, verenigingen, vrijwilligers, mantelzorgers, ondernemers, jongerenorganisaties en dorpsraden iedere dag opnieuw. De overheid hoeft dat niet over te nemen, maar moet juist mensen in staat te stellen die verantwoordelijkheid te dragen.

Ook met relatief kleine bedragen kun je inwoners veel ruimte geven. Daarom zijn we blij met extra mogelijkheden voor inwonersinitiatieven. CDA Bergeijk pleit in haar verkiezingsprogramma voor laagdrempelige kernbudgetten waarmee in een kern zelf zonder een hoop gedoe mooie initiatieven van de grond kunnen komen. We hopen dat dit een eerste aanzet kan zijn.

Daarom blijven we ook aandacht houden voor onze onmisbare mantelzorgers. In de commissie heeft het college het belang aangegeven van hoe wij hen met een integrale aanpak blijven ondersteunen. Uiteindelijk telt natuurlijk wat een mantelzorger daar in de praktijk van merkt.

Hetzelfde geldt voor jongeren. Jongeren ontmoeten elkaar niet in een begroting of plannen, zij hebben ook letterlijk ruimte nodig. Het college heeft aangegeven dat de huidige plek in het Aquinohuis beperkt is en dat binnen onze gemeenschappelijke voorzieningen verder wordt gekeken naar mogelijkheden. Voor CDA Bergeijk blijft daarom de ambitie overeind dat het jeugd- en jongerenwerk uiteindelijk over een goede en voor jongeren herkenbare en aantrekkelijke thuisbasis moet kunnen beschikken. We waarderen dat het college hierover met jongerenorganisaties in gesprek blijft.

Bij kunst en cultuur zien we een kans om de bestemmingsreserve Kunst vaker te verbinden aan projecten in de openbare ruimte. Niet om voortaan een hele brug uit het kunstbudget te betalen, maar misschien wel datgene wat van die brug net iets bijzonders maakt. We zijn blij dat het college deze gedachte samen met de Kunstcommissie verder wil bekijken. Dat is wat ons betreft precies hoe je bestaande middelen slimmer kunt inzetten.

Solidariteit
Voorzitter, goed rentmeesterschap gaat niet alleen over geld.

Het gaat ook over onze grond, ons landschap en wat we daarvan doorgeven aan volgende generaties. En dan wil onze fractie vandaag nadrukkelijk stilstaan bij onze agrariërs.

Wie over het buitengebied praat, praat ook over het levenswerk van onze Bergeijkse boeren. Over familiebedrijven die soms al generaties lang verantwoordelijkheid dragen voor hun bedrijf, hun dieren, hun gronden en in belangrijke mate ook voor ons landschap.

Zij hebben tegelijkertijd te maken met grote onzekerheid. Vanuit Den Haag, Brussel en de provincie. Niet alles daarvan kunnen wij in Bergeijk oplossen.

Maar we kunnen wél bepalen hoe wij als gemeente naast onze boeren staan.
Voor ons hoort daar solidariteit bij. Dat betekent niet dat er nooit iets van agrariërs gevraagd mag worden. Sterker nog, zij zijn zelf de eersten die door willen met innovatie en een toekomst voor iedereen. Het betekent wel dat we begrijpen wat voortdurende onzekerheid en een stapeling van regelgeving met bedrijven doen.
Daar past bij dat de gemeente ruimte en vertrouwen geeft waar dat kan en niet bovenop landelijke en provinciale regels onnodig nieuwe regels stapelt die onze eigen boeren verder beperken.

Dat uitgangspunt nemen we nadrukkelijk mee wanneer we binnenkort het nieuwe pachtbeleid behandelen. Langjarige zekerheid, economische continuïteit en de mogelijkheid om verantwoord in bedrijf en bodem te investeren zijn voor ons belangrijke onderdelen van duurzaamheid. Wij vinden het daarom uitermate belangrijk dat ZLTO en onze huidige pachters bij dat traject betrokken zijn.

Initiatief nemen
Voorzitter, dan misschien wel één van de grootste uitdagingen van deze bestuursperiode: woningbouw. Onze ambitie is groot: gemiddeld 200 woningen per jaar en blijven bouwen in al onze kernen.

Dat is nodig voor jongeren die hier willen blijven wonen. Voor ouderen die willen doorstromen. Voor gezinnen die een plek zoeken. En uiteindelijk ook om voorzieningen en verenigingen in onze dorpen vitaal te houden.

Maar boven die ambitie hangt een serieus probleem: netcongestie.

We moeten realistisch zijn: gemeente Bergeijk gaat het elektriciteitsnet niet zelf uitbreiden en kan deze netcongestie niet zelf oplossen. Daarvoor zijn we o.a. afhankelijk van Enexis, Tennet en andere ontwikkelingen.

Maar afhankelijkheid betekent voor ons niet hetzelfde als machteloosheid. Netcongestie mag geen excuus worden om alleen maar te vertellen wat allemaal niet kan. Wij willen juist zoeken naar wat wél kan.

Ook de raadsinformatiebrief over energiegemeenschappen laat zien dat de gemeente niet stilzit. Daarin wordt woningbouw gekoppeld aan het lokale energiesysteem en netcongestie. De volgende fase van dit onderzoek moet leiden tot concrete lokale projecten en uiteindelijk tot een uitvoeringsgerichte routekaart.

Om nog één keer terug te keren naar het fietsen: wie voorop wil blijven, moet op het juiste moment initiatief nemen en niet in het wiel van een ander blijven zitten. Enexis onderzoekt namelijk ondertussen ook samen met provincie, gemeenten en ontwikkelaars hoe netbewuste nieuwbouw kan helpen om woningbouw ondanks een vol elektriciteitsnet mogelijk te houden. Mogelijk worden hiervoor pilots opgestart.

Daarom vinden wij dat Bergeijk proactief moet zijn: als Enexis nu samen met gemeenten wil kijken naar nieuwe oplossingen en pilots, moeten wij onderzoeken of Bergeijk daarbij initiatief kan nemen en voorop kan fietsen. Kan het college toezeggen om binnen het lopende onderzoek naar energiegemeenschappen minimaal één kansrijk woningbouwproject in Bergeijk als concrete praktijkcase mee te nemen en met relevante stakeholders te verkennen of netbewuste ontwikkeling kan bijdragen aan versnelde realisatie? En kan het college de raad over de uitkomst daarvan informeren?

Voorzitter, afsluitend. Deze begroting laat wat ons betreft zien dat de koers die Bergeijk al jarenlang volgt resultaat oplevert. We investeren in woningbouw in alle kernen, blijven werken aan sterke voorzieningen, ondersteunen verenigingen en vrijwilligers, investeren in onze scholen en blijven tegelijkertijd financieel verantwoord besturen. Dat zijn geen losse maatregelen. Het zijn keuzes die passen bij het Bergeijk dat wij willen doorgeven aan volgende generaties. We weten dat er zaken zijn waar me volop mee aan de slag moeten, maar hebben ook het vertrouwen dat Bergeijk vanuit een sterke basis vooruit kan. Dat blijven we doen vanuit vier lijnen die voor ons in deze begroting centraal staan.

Goed rentmeesterschap betekent dat we onze basis bewaken én durven investeren.
Gespreide verantwoordelijkheid betekent dat we blijven vertrouwen op de kracht van onze inwoners, verenigingen en dorpen.
Solidariteit betekent dat we naast mensen staan wanneer onzekerheid en veranderingen hen raken; op dit moment nadrukkelijk ook onze agrariërs.
En initiatief nemen betekent dat we bij grote uitdagingen niet alleen kijken naar wat anderen moeten oplossen, maar ook naar wat we zelf kunnen doen.

Niet achteroverleunen omdat het goed gaat;
Niet afwachten waar we zelf initiatief kunnen nemen;
Maar zorgvuldig omgaan met wat we hebben en tegelijk hard blijven werken voor de toekomst van onze mooie gemeente.

Dat is voor ons wat ‘Bergeijk in goede handen’ betekent.